

magyar múlt építészeti emlékeinek nyomából állt össze, de alapját a Hunyadiak erdélyi várkastélya — a Cserna folyó mentén épült a XIV—XV. században — adta.

A városligeti Széchenyi-szigeten épült budapesti Vajdahunyad vára — előtte az ezüst tükrű ligeti tó — ideiglenes rendeltetésű volt. A faváz alsó koszorúját a tó vize hamarosan kikezdte, napjai meg voltak számlálva. A sajtó, művészek, építésszek kórusban követelték a vár maradványait alkotó anyagokból való másodszori felépítését.

Benczúr Gyula, Fadrusz János, Lotz Károly, Strobl Alajos, Zala György, László Fülöp, Lyka Károly emelték fel szavukat, és a közvélemény követelése meghallgatásra talált.

A végleges épület — anyagánál fogva — még hívebben juttatta kifejezésre az építőművész szándékát. Még hatásosabban érvényesültek a történelmi-építészeti motívumok.

4 Nyári nap fénye hull a várakra, a bástyákra. A fény remegésében, mint délibáb, úszik Vajdahunyad vára. Karszú tornyai úgy ívelnek, mint Kosztolányi lány suhanású verssorai ölelkező rímeikkel.

Az andalgó csendben csak a fák zöld-ezüst levelei reszketnek, puha szél fújja. A vár elé tarka virágok terítnek színes szőnyeget. Gyűjt a nap tűző heve. A tó szemben levő partjáról nézve bontakozik ki teljes szépségében a festői épületcsoport. De a kép folytonosan változik, más-más részlete pompázik a felhevült levegőben.

A hidas- vagy nyilaskapu középkori vár udvarbejárata, de védőrácsát nem lehet leengedni. A szelíden csúcsíves kapuboltozat átmenet a gótikus formaadás felé.

A kapu déli vége a segesvári vár bástyatornyának másolata.

A csúcsíves épülettömb saroktornya a valóságos Hunyadi-várkastély „Nyebojzse” — „Ne félj” — tornyának mása, csakúgy, mint a lovatgerem.

A gótikus csoport keleti szárnyát az Apostolok tornya zárja le. Sisakját felfékekkel összekötött gerendák tartják, s eredetije a segesvári vár magaslatán épült.

Olasz gót, kései gót stílusú erkélyek a veronai szerelmeseket idézik, az udvar lépcsős oldalbejárata baldachinszerű tetőzet zárja le, hogy a képelet tovább szárnyaljon: Júlia és Rómeo baldachinja a kriptá volt.

A gótikus épület északnyugati szárnyának homlokzata alatt Mátyás király fekete seregének páncélos vitézeit ábrázoló szobrai is a történelemtől vallanak.

A múzeum hármass főbejárója Mária Terézia-korabeli barokk stílusban épült, fölötté a kupola, a csarnok és a lépcsőház a gyulafehérvári vár részleteit tükrözi. A déli homlokzat végén pedig a könnyed oszlop- és reliefszoborok ékes palotarészlet korai francia reneszánsz stílusban épült. A főépület nyugati homlokzatán a löcsei városháza reneszánsz óratornyának mását építette be az alkotó művész.

Ezt a mesésen szép épületcsoportot a városligeti tó tiszta kék vize öleli körül, s évszázados fák vigyázzák. A park pázsítja, virágos növényzete, megkapó varázsa maga Budapest.

A múzeumhoz vezető bekötőtű szélén áll az alkotó Alpár Ignác szobra — Telcs Ede művészi alkotása — középkori céhmesterek viselésében. A főbejárattal szemben pedig fővárosunk egyik legedrekebb műalkotása — Ligeti Miklós szobra — Béla király névtelen jegyzője, Anonymus. A gondolataiba mélyedt szerzetes arcát csuklya borítja, jobbában stílusát — írószert —, bal kezében krónikáját tartja.

5 A múzeum. Magyarországon a mezőgazdasági múzeum ügye több mint 100 éves múltra tekinthet vissza, és történelmileg korábban került napirendre, mint bármely más országban a világon. Létrehozását a millenniumi kiállítás megnyitásától számíthatjuk — 1896-tól. A múzeum alapításában döntő érv volt, hogy az agrarkultúra terén nem lehet fejlődést elérni a földművelők szakértelmének növelése nélkül. Azóta is, fokozottabban, mint bármikor, fennmaradt az alapítás motívója: ez a múzeum oktatni és buzdítani akar.

Már a kezdet kezdetén feladatúll tűzte ki a korszerű mezőgazdaság ismeretterjesztését, az agrártörténeti kutatás szükségét, és ma is főhivatása a mezőgazdaság fejlődésének, kultúrfokainak, főként a hazai mezőgazdaság történetének vizsgálata, a történeti tanulságok népszerűsítése, a modern mezőgazdasági szakismeretek terjesztése, s hogy a múzeum kiállításaiából a termelők gyakorlati tanulságokat meríthessenek.

Ezt a szabatosan fogalmazott felvilágosítást dr. Vleszó Lajos, a múzeum főigazgatója adta.

— Nálunk a feladatok között minden-

Reneszánsz-barokk homlokzat a múzeum főbejárataival

MTI FOTO ÉS SOÓS LAJOS felvétele

Az oroszlanos kőhid a „Nyebojzse” toronnyal

kor az újnak, a korszerűnek a bemutatása áll előtérben, szélesítjük a kiállítások számát és témakörét. A megváltozott termelési viszonyok során átalakultak, új tartalmat és új formákat kaptak az állattenyésztési, a takarmányozási, a fásítási és erdőművelési kiállítások. A gépésztési kiállítások nehéz feladat elé állították a múzeum munkatársait. A jobbágykor történetét éppoly rendszeresen feldolgozzuk, mint a szocialista nagyüzemi gazdálkodás történetét. Kiállításainkban végigkísérjük a mezőgazdasági jog, a szakemberképzés és a tudományos kutatás történetét. Egy pillanatra sem feledkezünk meg arról, hogy a termelés központi alakja az ember — ezért is foglalkozunk nagy figyelemmel a szakemberképzéssel.

Feldolgozzuk és kiadványainkban ismertetjük a természetvédelem történetét, szélesítjük nemzetközi kapcsolatainkat Európa mezőgazdasági múzeumaival. Jelentős eredmények tartom, hogy kiléptünk a Városligetből, és egyre több vidéki településen rendezünk kiállításokat. Szilvásváradon a lipicai lótenyésztés bemutató kis múzeumot nyitottunk, Tolcsván Hegyalja borgazdaságával foglalkozó múzeumot hoztunk létre, de legnagyobb vállalkozásunk a kesztői Georgikon Majormúzeum. Már rendeztük ott a szakoktatás történetét kiállítását, a magtár-múzeumot, Kecskeméten pedig a homoki borgazdaság történetét mutatjuk be. Itt tervezzük — a kesztői Miklós-telepen — a „Népek barátságosa szőlőskertjét”, amely a világ összes szőlőfajtaát foglalná magába.

GÁL ZOLTÁN

1974 SEP 11

VAJDAHUNYAD VÁRA

BESZÉLŐ TÖRTÉNELEM

1 Allok a meszerü épület előtt. Valaha — a tünt időben, nem is olyan régen — szegény gyerekek vacsorája volt az ilyen kacsalábon forgó vár. Kenyér helyett mesét adott az édesanya. Szeretnék mesét mondani valamennyi formált kővértől, de a képzelte gondolatok bőségében egy vers toltul előre, Váci Mihály gyönyörű sorai:

„Olyan kis ország a hazám,
Ha szívemre szoritanám,
Átütne rajta szívverésem,
Mint szívárgó vér a kötésen.”

Ez is a haza. Ez a mesealota, az a román-gót-reneszánsz-barokk vár épületcsoportja. Hazánk ezeréves fennállásának egyik emlékműve, amelynek építési pályázatában előfeltétel volt, hogy a tervekben „a magyar történelem vagy régi építmények motívumai felhasználtságának”.

És Alpár Ignác Európa-hírű műépítészünk azzal nyerte el a pályadíjat, hogy tervében egyesítette a kor legkésebb építészeti stílusait „egészben véve szellemükben, részleteiben pedig nevezetesebb műemlékeink hű utánzataiban tüntette fel”.

De hát hogyan is került sor a pályázat kiírására?

2 A magyar állam ezeréves fennállásának emlékére és megünneplésére „ezredéves kiállítás” megrendezését foglalták törvényikkbe. Alpár Ignác tervei alapján és közvetlen irányításával 1895-ben már kibontakoznak a „történelmi fűcsoportnak” nevezett, favázás szerkeze-

tű, ideiglenes csarnok körvonalai, s az 1896. május 2-án nyílt millenniumi kiállításán a korabeli sajtó így méltatta a „történelmi fűcsoportot”: „a mi legsajátosabb kultúránkat tükrözi vissza, és a legméltóbb megoldása a Millennium emlékének”.

Eredemes egy visszapillantást vetni az ezredéves kiállításra. 3,5 kilométer kerítés fogta össze a területet, amely a Városliget torkolatánál kezdődött. A mezőgazdasági pavilonokat makadámokkal burkolt 1430 méter hosszú és 25 méter széles kiállítási nagykörút mentén helyezték el. Az utak két oldalára — végig — platánokat, hársfákat, ezüstlevelű juharfákat ültettek.

A tavon városligeti „gondolások” vitték a látogatókat, és két kilométer hosszúságban villamosvasutat járattak, amely a kiállítás tartama alatt éjjel-nappal közlekedett.

A kiállítás hat hónapig volt nyitva, 1896. május 2-án és október 31-e között. A pavilonok reggel 9-től este hétig, a vendéglők 11 óráig tartottak nyitva. A kiállítás száma megközelítette a 6 ezret, a látogatóké a ötmillió-negyszázszázat.

3 De térjünk vissza a romantikus épülethez, amelyet azóta az idő emlékékké varázsol.

Alpár Ignác bejárta az országot, és sora vette építészeti műemlékeinket. Jellegzetes részeket ragadott ki innen-onnan, és ezekből alkotott önálló, összefüggő művet. Ezeréves

Értékes relikvia a Kossuth Lajosnak készített kulacs

Dr. Vleszó Lajos a múzeum főigazgatója

A névtelen jegyző szobra